

Архидалт ба Өсвөр үе

Ц.Өнөрцэцэг
ХЭХХ ТББ

Агуулга

- Яагаад өсвөр үеийнхний архидалтын тухай ярих шаардлагатай вэ
- Согтууруулах ундааны үйлдвэрлэл, импорт, худалдаа, хэрэглээ
- Өсвөр насныханд архидалт хэрхэн нөлөөлдөг вэ
- Хэрхэн тэмцэх вэ

- Нэг. Яагаад өсвөр үеийнхний архидалтын тухай ярих шаардлагатай вэ

Өнөөгийн байдал

- Монголын өсвөр үеийнхний /12-17 нас/ 70.6 хувь нь согтууруулах ундааг хэрэглэж үзсэн гэж Дэлхийн зөн, Архидалт Мансуурлын эсрэг ассоциацийн хийсэн судалгаагаар гарчээ.

Тэдэнд согтууруулах ундааны анхны ойлголтыг гэр бүлийн хамгийн хайртай хүмүүс болох аав ээж, ах эгч, эмээ өвөө нь олгодог байна.

- Судалгаанд хамрагдсан хүүхдүүдийн 81.9 хувь нь согтууруулах ундааны хэрэглээтэй орчинд амьдардаг гэжээ. Согтууруулах ундааг хэрэглэж үзсэн хүүхдүүдийн 86.8 хувь нь хортой үр дагавар өгөхөөр, 8.5 хувь нь аюултай хэрэглээний хэмжээнд хэрэглэсэн байна.

- Гэтэл тэдний ердөө 16 хувь нь архины хор хөнөөлийн талаар мэднэ гэж хариулжээ.
- Тэд мөн Архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хуулинд согтууруулах ундаа хэрэглэхийг хориглосон насыг мэдэхгүй гэж хариулсан юм. Согтууруулах ундаа худалдан авсан хүүхдийн 55.7 хувь нь эцэг эх, ах эгч зэрэг гэр бүлийн гишүүдийн хүсэлтээр худалдан авсан гэжээ.
- Архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хуулинд 18 нас хүрээгүй хүүхдэд тамхи, 21 нас хүрээгүй бол архи худалдахыг хориглоно гэж тодорхой заасан байдаг.

Эрүүл мэндийн асуудал

Монголойд төрлийн шар арьстнуудад архийг бүрэн задлаж боловсруулах фермент төрөлхөөс байдаггүйгээрээ цагаан арьстнуудаас ялгаатай тул хурдан согтож, илүү гүн хорддог.

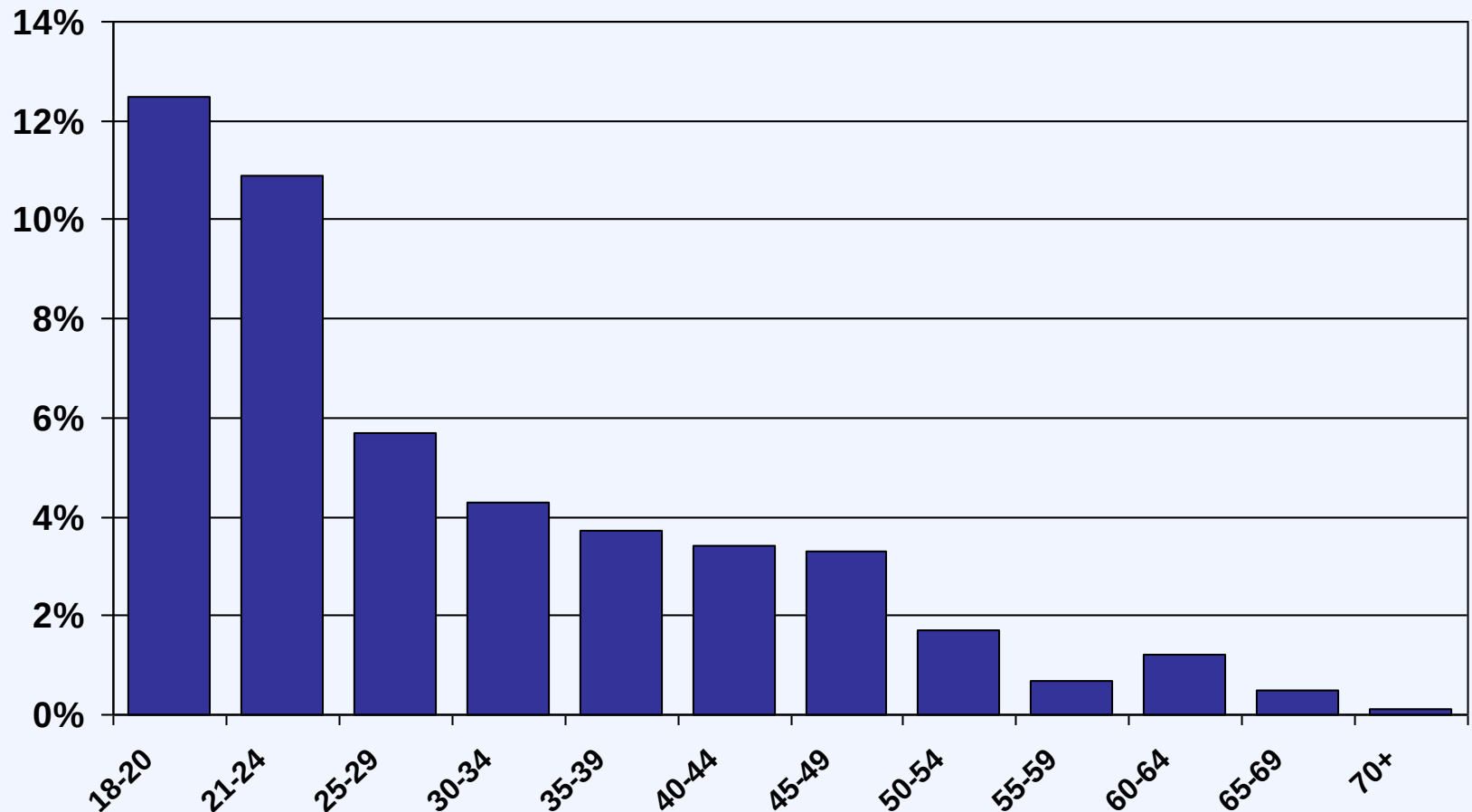
Эрүүл мэндийн асуудал

Оросын умардын шар
арьстнууд, чукча, коряк,
ненецүүд болон, Америкийн
индианчууд архинд донтох,
гүнзгий хордох тал дээр
монголчуудтай адил байдаг.

Архины хамаарал

- Согтууруулах ундаа хэзээ хэрэглэж эхлэх нь цаашид архидах дон өвчин үүсэхэд чухал үүрэгтэй. Архи хэрэглэж эхлэх нас залуужих тутам архинд донтох эмгэг нэмэгддэг. 21 нас хүрээгүй байхдаа архи хэрэглэж эхэлсэн залуучууд түүнээс дээш насандаа архи хэрэглэсэн хүмүүсээс 4 дахин илүү архаг архичин болдог байна.
- 15 нас хүрээгүй 40 %
- 17 насандаа 25%
- 21 наснаас хойш 10 %
- 25 наснаас хойш 2.5 % хувь архаг архичин болсон судалгаа байна.
- Архинд гүнзгий орж, шунан уухын хэрээр би архичин биш хэмээн ҮГҮЙСГЭХ байдал гүнзгий болдог.

Prevalence of Past-year DSM-IV Alcohol Dependence: United States, 2001-2002

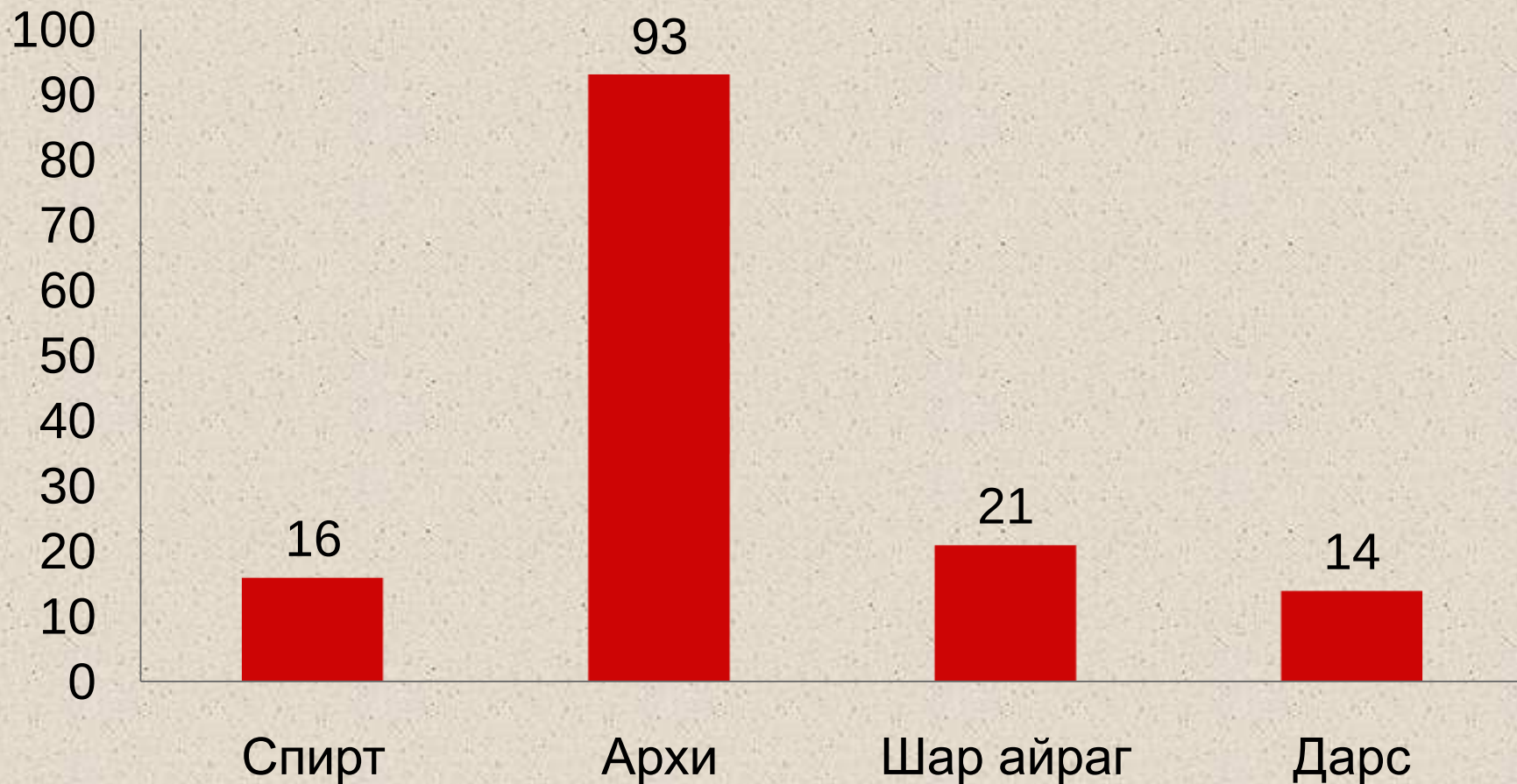

PEAK IS BEFORE SUBSTANCE IS LEGAL NESARC

Хоёр. СОГТУУРУУЛАХ УНДААНЫ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, ИМПОРТ, ХУДАЛДАА, ХЭРЭГЛЭЭ

Согтууруулах ундааны үйлдвэр

//2010 оны эхний хагас жилийн байдлаар/

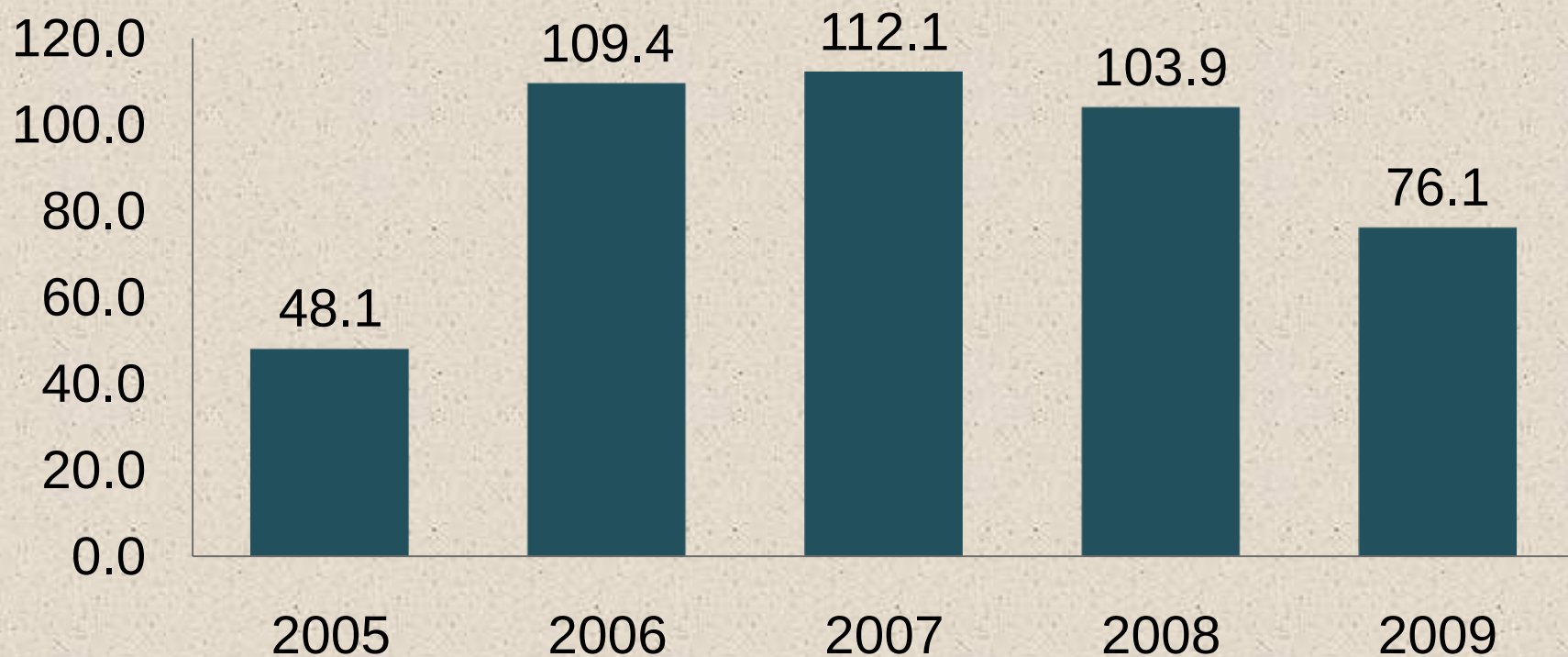
Согтууруулах ундааны үйлдвэрлэлийн хэмжээ /сая.литр/

Согтууруулах ундааны импорт /сая.литр/

Согтууруулах ундааны экспортын хэмжээ /мянган.литр/

Согтууруулах ундаагаар үйлчилдэг аж ахуйн нэгж /2010 оны эхний хагас жилийн байдлаар/

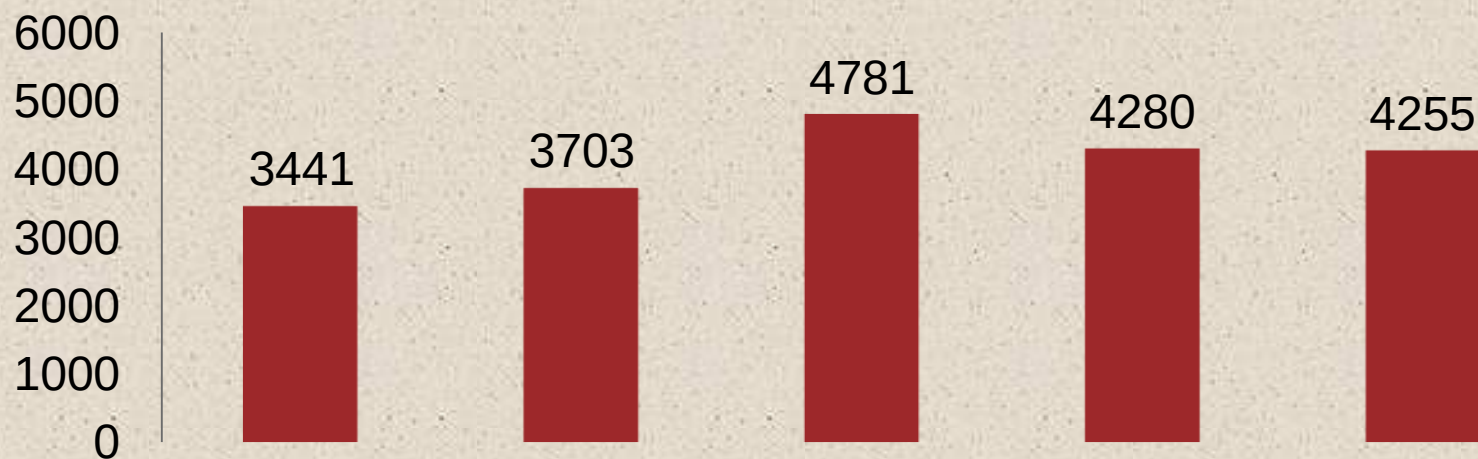
□ 2009 онд үйлдвэрлэсэн, импортолсон согтууруулах ундаанаас экспортынх нь хэмжээг хасч тооцоход 18 ба түүнээс дээш насны “*нэг хүнд 36.4 литр*” согтууруулах ундаа ногдож байна. Үүнд гэртээ үйлдвэрлэсэн монгол архи, айраг зэрэг ороогүй болно.

□ Үүнийг тодруулбал спирт 2.0, архи 9.7, пиво 24.1, дарс 0.7 ногдож буй үзүүлэлт гарч байна.

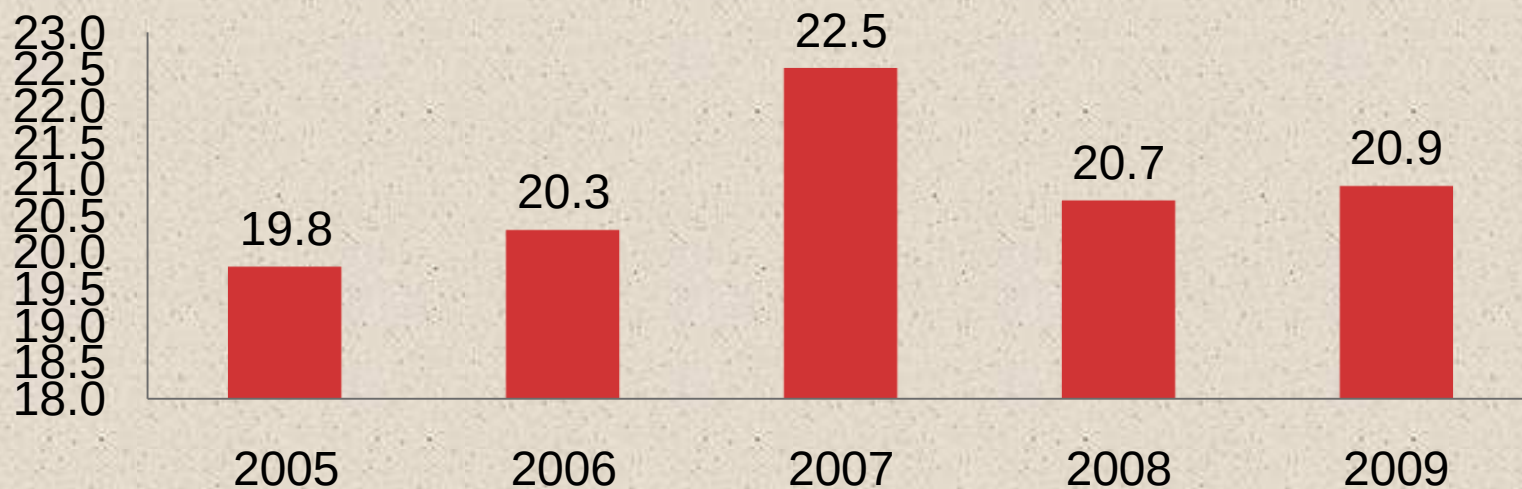
Эх үүсвэр: Статистикийн мэдээ, ҮСХ

**Гурав. Өсвөр
насныханд архидалт
хэрхэн нөлөөлдөг вэ**

Согтуугаар үйлдэгдсэн гэмт хэрэг

Нийт гэмт хэрэгт эзлэх хувийн ЖИН

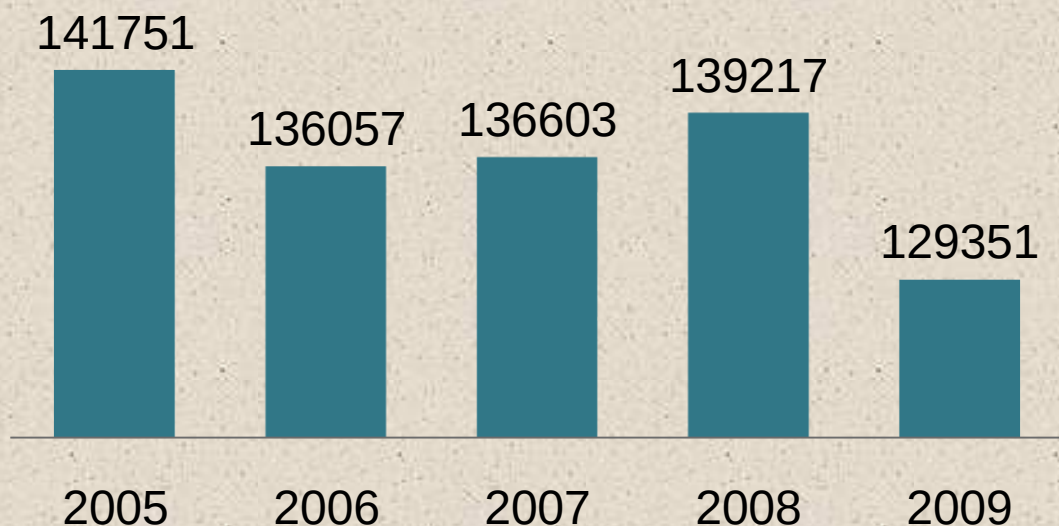

Согтуугаар үйлдсэн гэмт хэргийн төрөл (сүүлийн 5 жилийн дундаж)

Эх үүсвэр: Цагдаагийн Ерөнхий газрын мэдээ

Эрүүлжүүлэгдсэн хүн

Сүүлийн 5 жилийн
байдлаар улсын
хэмжээнд 683.0
мянга, жилд дунджаар
130.0 -140.0 хоногт
356-383 хүн

2006 онд 175

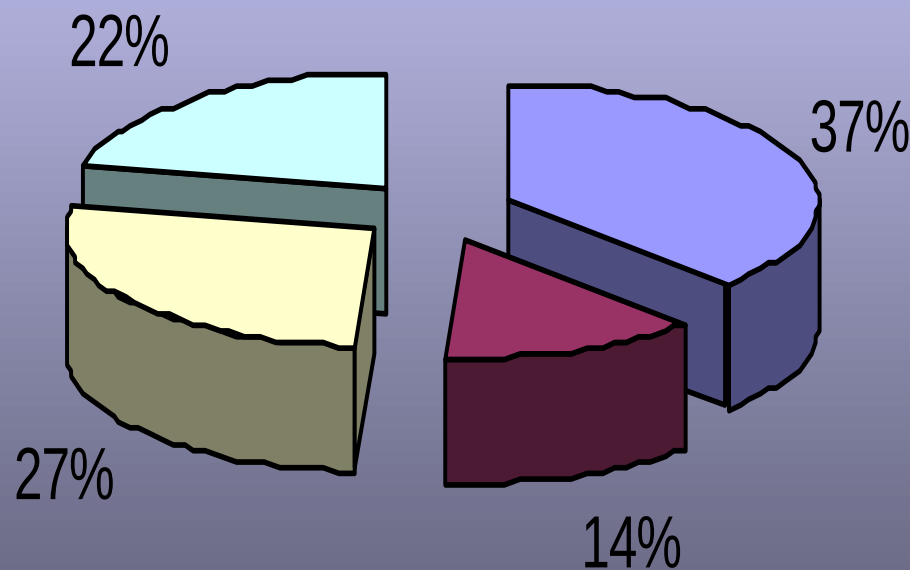
2007 онд 231

2008 онд 264 хүүхэд эрүүлжүүлэгдсэн

ӨН архинд орох нөлөө

- Нийслэлийн хэмжээнд
- архаг архичин 908,
- үүний дотор орон гэргүй 123,
- архинд донтох өвчтэй 631,
- үүний дотор орон гэргүй 37,
- удаа дараа эрүүлжүүлэгдсэн 115 хүн
бүртгэлтэйгээс 284 хүнийг албадан,
- 349 хүнийг сайн дурын эмчилгээнд тус тус
хамруулсан байна.
- Эх үүсвэр: ЦЕГ-ын мэдээ

Өсвөр насныхан залуучуудын жилийн дундаж цагийн хуваарилалт

- Унтах цаг
- Сургууль, хичээлийн цаг
- Гэртээ байх цаг
- Юунд ч зориулагдаагүй цаг

Өсвөр насныхны архи уух шалтгаан

Архи ууж үзэх хүсэл

- Өсч, том болж байгаагаа мэдрэх, бусдад харуулах боломж гэж үздэг
- Өсвөр насныхан өөрсдийгөө насанд хүрэгсэдтэй эн зэрэгцэн ирсэн гэж боддог

Архи хэрэглэдэг шалтгаан

Залуучууд

Уламжлалыг дагах

Шинэ мэдрэмжийг
олох

Сониуч зан

Бусдад сайрхах

Зоригоо чангалах

Насанд хүрэгсэд

Уйтгараа тайлах

Стресс тайлах

Сэтгэл шаналалаас
чөлөөлөгдөх (гэр

бүлийн, ажил

дээрх, суралцаж

байгаа орчны)

Муу зүйл дагуулсан шинэ төрлийн харилцааг архидалт авчирдаг

Шалтгаангүй
цугларалт, буруу
мэдээлэл, ойлголт

Хүсээгүй жирэмслэлт

Хамгаалалтгүй секс

The brain images below show how alcohol may harm teen mental function. Compared with a young non-drinker, a 15-year-old with an alcohol problem showed poor brain activity during a memory task. This finding is noted by the lack of pink and red coloring.

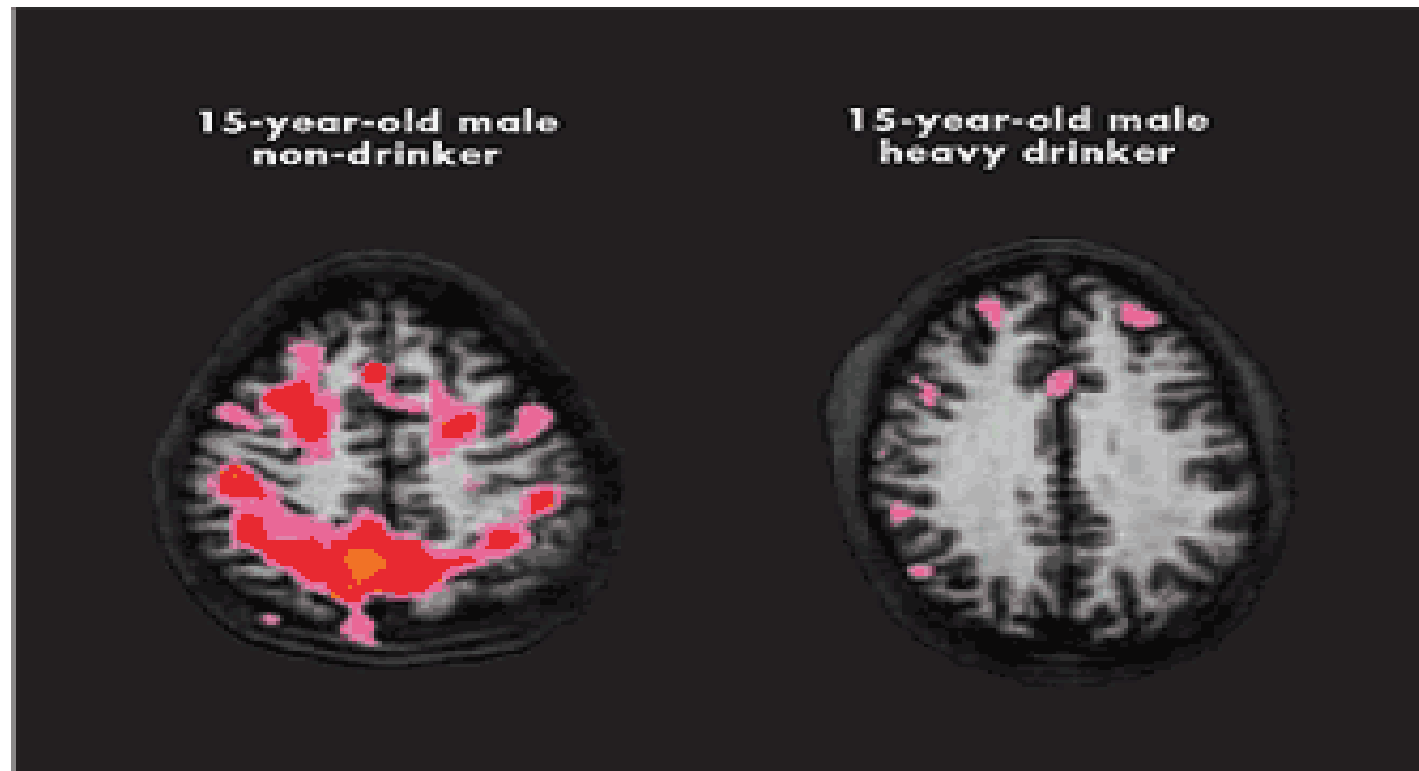

Image from Susan Tapert, PhD, University of California, San Diego.

Дөрөв. Хэрхэн тэмцэх вэ

**“ӨСВӨР ҮЕИЙНХНИЙ ДУНДАХ СОГТУУРУУЛАХ
УНДААНЫ ХЭРЭГЛЭЭ, ХОР ХӨНӨӨЛИЙН
ТАЛААРХ МЭДЛЭГ, ХАНДЛАГЫГ ТОГТООХ”**

СУДАЛГАА

Нөхөн сэргээх

Хамгаалах

Эмчилгээ

Хариу арга
хэмжээ

Хоёр дахь
урьдчилан
сэргийлэлт

Урьдчилан
сэргийлэх

Өсвөр насныхан залуусыг архидалтаас урьдчилан сэргийлэх

- Уруу татагдахаас хол байх, “Үгүй” гэж хэлж сурах
- Завгүй байхаар ажил амьдралыг нь зохицуулах
- Архидалт нэг төрлийн сэтгэцийн өвчлөл гэдгийг хүлээн зөвшөөрдөг болгох

Сурталчилгаа

- Буруу сурталчилгааг өөгшүүлэхгүй байх
 - Уусаар ирсэн болоод л байна
 - Ууж идэхээ тааруулаад болдог юм
 - Архи даахгүй эр хүн гэж юу байдаг юм
 - Сайн ууж сурах хэрэгтэй
 - Уусан архи, болж өнгөрсөн явдлынхаа тухай ярьж үе тэнгийнхнийхээ дундаас ялгарах

Зан үйлийн асуудал

- Бэл бинчинг илтгэх зүйл байхаа больсон
- Ажил хэрэгч залуус архианаас татгалзсан
- Архи ажил алдагдуулж, амьдрал сүйтгэдэг
- Архи эрүүл мэндийг сүйтгэж, оюун ухааныг мохоодог

АМРЫГ ЭРБЕ!
ТА СОГ ТУУРУУЛАХ
УНДАА ХЭТРИҮЛЭН
ХЭРЭГЛЭСЭН
БАЙНА!

ЭЗЭН ЧИНГИСИЙН
УДАМ БИ, ЭХ НУТАГ
ДЭЭРЭЭ ИДЭЖ УУХАА
ХЭНЭЭР Ч ЗААЛГАХ-
ГҮЙ ЭЭ ЗА!!!

АЖЛАА Ч АЛДАХГҮЙ
АМЬДРАЛАА Ч АВААД
ЯВЖ ЧАДНА АА БИ!!
УУЖ ИДЭХЭЭ ХЭНЭЭР Ч
ЗААЛГАХГҮЙ!!!

АМЬДРАЛАА
БОДООЧ!
АРХИНААС
ХОЛДООЧ!

ХҮҮХДҮҮДЭЭ!
БОДООЧ!

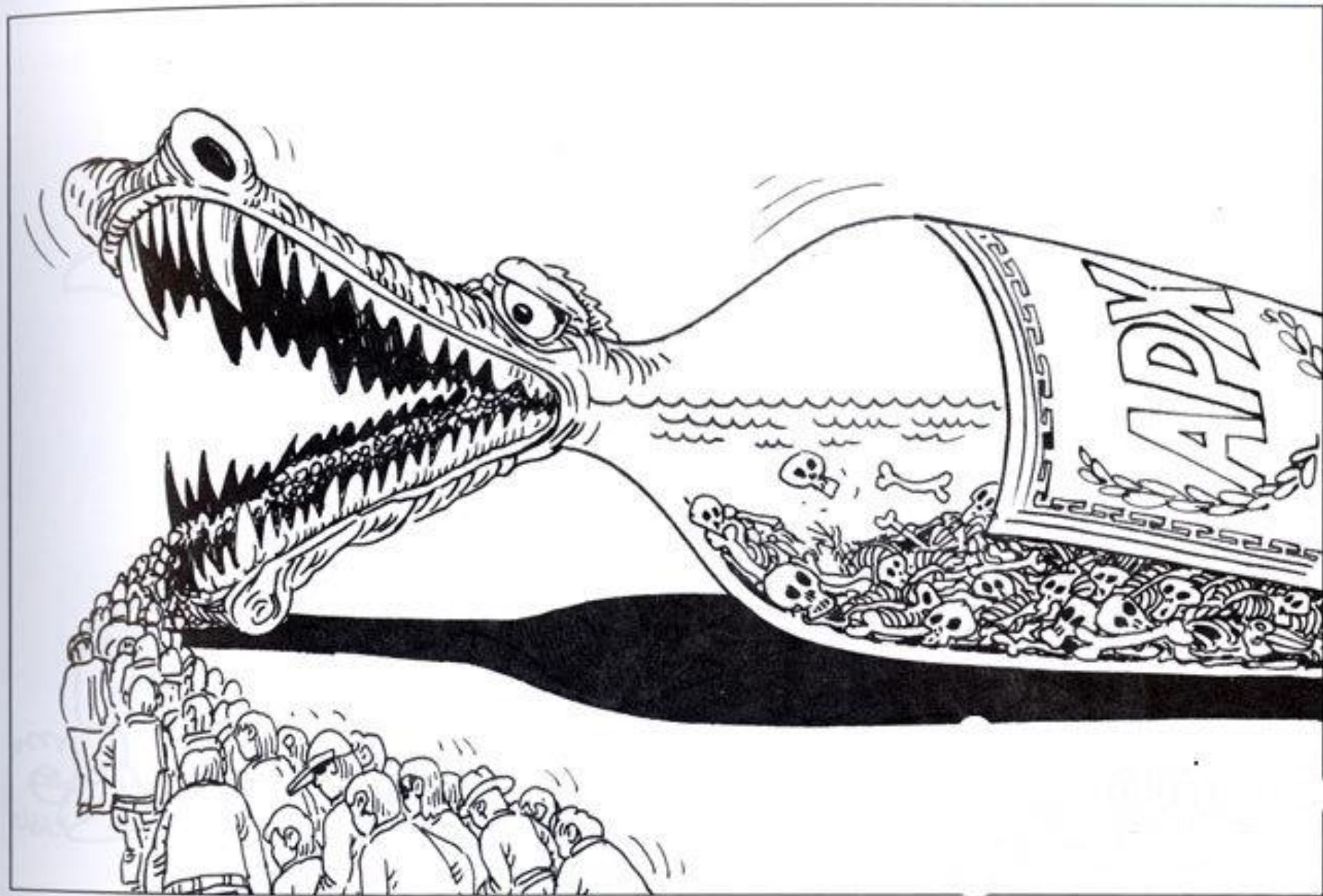
ГУЙЖ
БАЙНА!

САНААЧЛАГА БОЛООД
ХҮСЭЛ Л БАЙВАЛ
САЛАХ АРГА НЬ
НАДАА БАЙНА!
ГЭХДЭЭ???

АРВАН НАЙМАН
НАС ХҮРЭХЭЭРЭЭ
ААВЫНХАА ДЭРТЭД,
ТОГТОХОО БОЛИЛОО
БИ !!!

"БАР"ХААХ ЦАГ
БОЛЧИХЛОО !!!
БАНДИ МИНЬ
ТҮРГЭЛЭЭРЭЙ!

- Анхаарал тавьсанд баярлалаа